

Handläggare
Conny Carlsson Sundman
Telefon: 08-508 25 608

Till
Socialnämnden
2018-04-17

Tillsynsplan för folköl och tobak 2018

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till tillsynsplan 2018.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

En tillsynsplan för tillsyn av folköl- och tobak ska upprättas årligen enligt Stockholms stads riktlinjer för tobaks- och folkölstillsyn samt för kontroll av vissa receptfria läkemedel. Socialförvaltningen ansvarar för tillsyn av de försäljningsställen som inte har en fast placering i staden. I övrigt är det stadsdelsförvaltningarna som utför tillsyn av tobak, elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare samt folköl. Försäljningsställen utan ett fast säte är få men existerar i form av internetförsäljning och trafikserveringar (Food trucks).

Tillsynsbesöken ska enligt plan ske oanmält och vid allvarliga brister ska besöket följas upp med ett nytt oanmält besök. Av arbetsmiljöskäl görs tillsynsbesöken av två personer. Socialnämnden ansvarar också för kontroll av vissa receptfria läkemedel. Planen tar också upp förvaltningens arbete med kontrollköp som kommer fortsätta år 2018.

Bakgrund

Den som säljer folköl, tobak eller elektroniska cigaretter är skyldig att anmäla försäljning till den kommun där försäljningen ska ske. Kommunen och polismyndigheten är de som utövar tillsyn över detaljhandel med folköl, tobak och elektroniska cigaretter.

I Stockholms stad är det stadsdelsförvaltningarna som ansvarar för tillsynen medan socialnämnden svarar för samordning, information, utbildning för handlare, anställa kontrollköpsungdomar mm. Socialnämnden ansvarar också för kontroll av vissa receptfria läkemedel. Enligt Stockholms stads riktlinjer för tobaks- och folkölstillsyn samt för kontroll av vissa receptfria läkemedel framgår det att varje nämnd ska upprätta en tillsynsplan varje år.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Socialförvaltningens förvaltningsgrupp har behandlat ärendet den 11 april 2018 och rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 12 april 2018.

Ärendet

En tillsynsplan för tillsyn av folköl- och tobak ska upprättas årligen. Socialförvaltningen ansvarar för tillsyn av de försäljningsställen som inte har en fast placering i staden. I övrigt är det stadsdelsförvaltningarna som utför tillsyn av tobak, elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare samt folköl. Försäljningsställen utan ett fast säte är få men existerar i form av internetförsäljning och trafikserveringar (Food trucks). Tillsynsbesöken ska enligt plan ske oanmält och vid allvarliga brister ska besöket följas upp med ett nytt oanmält besök.

Planen tar också upp förvaltningens arbete med kontrollköp som kommer att fortsätta. Kontrollköp innebär att en person över 18 år med ungdomligt utseende testar om det går att köpa tobak, elektroniska cigaretter, folköl eller receptfria läkemedel utan legitimation. Syftet är att kontrollera om näringsidkaren kontrollerar legitimation. Kontrollköp är ett verktyg som syftar till att skapa ett bra underlag för dialog med handlaren. Stockholms stad har använt metoden kontrollköp i tillsynsarbetet sedan 1 juni 2015. Under 2017 genomfördes totalt 733 kontrollköp på tobak- och folköl varav 87 sålde utan att begära legitimation (12 procent). År 2016 genomfördes totalt 849 kontrollköp, varav 108 sålde utan att kontrollera ålder (13 procent) och år 2015 genomfördes 798 kontrollköp och 170 sålde utan att begära legitimation (22 procent).

På drygt två år har försäljningen utan att kontrollera legitimation vid kontrollköp nästa halverats. Totalt har 2380 kontrollköp genomförts i totalt 13 av 14 av Stockholms stads stadsdelsförvaltningar under åren 2015-2017. Flera andra kommuner har använt sig av metoden kontrollköp, men generellt i en lägre omfattning. Liknande resultat har visat, att ju mer metoden kontrollköp används desto mindre försäljning utan ålderskontroll sker.

Nytt för 2018 är att Socialförvaltningen kommer att genomföra kontrollköp på vissa receptfria läkemedel för att säkerhetsställa att legitimation även kontrolleras vid försäljning av dessa varor.

Jämställdhetsanalys

Av de elva ungdomar som var anställda i staden för att utföra kontrollköp under 2017 var sex kvinnor och fyra var män. Av de totalt 733 kontrollköp som genomfördes på tobak- och folköl under året sålde 87 utan att begära legitimation. Dock kunde det inte påvisas att försäljningsställena oftare tenderar att sälja till t.ex. kvinnor än män.

Snarare var det tillfälligheter som vilken personal som stod bakom kassan på försäljningsstället som var avgörande. Om t.ex. personalen hade mycket att göra, hade arbetat långa pass och/eller hade ovana av kassaarbete. Aldern på personalen hade heller ingenting med saken att göra. En liten tendens var att äldre personal (över 40 år) sålde i större utsträckning än yngre gjorde.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen anser att arbetet med tillsyn för folköl- och tobak är en viktig förebyggande fråga. Det är därmed angeläget att det årligen upprättas en plan för socialförvaltningens tillsynsarbete för folköl och tobak. Med anledning av detta förslås socialnämnden besluta enligt förvaltningens förslag.

Bilaga 1

Tillsynsplan för folköl- och tobakstillsyn år 2018